

ilyen ellátó rendszerek működtetéséhez szintén belső, vállalaton belüli információra van szükség. Az eladásnál alkalmazott vonalkódos eljárások közvetlenül és azonnal látják el adatokkal a rendszert.

10. A termék "nagykorúsága"

A speciálisnak, eredetinek és innovatívnak indult termék nagyon gyorsan a raktár fenekére kerülő, elfekvő készletté válhat. Ami esetleg egyik helyen lefutott áru, egy másik piacon versenyzetethető termék lehet, vagy egy ötlettel átalakítható, felújítható. Új információk révén találhatunk új reklámfogások

kat, vagy saját vezetési és marketingtechnikánkat frissíthetjük fel. Érdemes ilyen esetekben újra keresni ugyanazokban az adatbázisokban, melyeket a fejlesztés fázisában már végigböngészünk.

Egy termék teljes életciklusa során még két terület információs szükségleteire kell állandóan figyelelnünk: az átfogó ellenőrzésre, valamint a dolgozók oktatására és továbbképzésére.

/NORTON, B.: Sources and uses of business information. = Aslib Proceedings, 44. köt. 4. sz. 1992. p. 165–172./

(Téglási Ágnes)

Tájékoztató kiadványok európai üzleti információforrásokról

BEVEZETÉS

Az online adatbázisok száma folyamatosan nő: 1991-ben 5026 nyilvánosan hozzáférhető adatbázis volt online kereshető, 12%-kal több, mint egy évvel korábban. Ezen belül az üzleti adatbázisok száma még gyorsabban növekedett.

"Üzleti" adatbázison a kereskedelmi, termelési, piaci, céginformációs, pénzügyi stb. adatbázisokat értjük, tehát mindazokat, amelyeket angol terminológiával "business" adatbázisoknak neveznek. Ebbe a körbe a közgazdaság-tudományi, vezetéstudományi stb. bibliográfiai adatbázisok nem tartoznak bele. – A ref.

Az európai adatbázispiac 88%-a közvetlenül szolgálja az üzleti információs igényeket.

A cikk szerzői különválasztva tárgyalják a brit és az "európai" – tehát az európai kontinens országaira vonatkozó – információforrásokat; a feldolgozásban egységesen európai forrásokként kezeljük valamennyit. – A ref.

A hasonló, egymással versengő információszolgáltatások száma egyre nő, ami eléggé megnehezíti a fejlődés nyomon követését, és az adott célnak legjobban megfelelő néhány adatbázis kiválasztását. Ennek megkönnyítésére hivatottak az adatbázisok és más források tájékoztatói, útmutatói, katalógusai (guides). Ezekről az útmutatókról lesz szó az alábbiakban, hogy a számos kiadvány közötti eligazodásban is segítsük az információforrásokat használókat ("tájékoztató a tájékoztatókról").

A KIVÁNATOS JELLEMZŐK

Az első kérdés az, hogy az ilyen útmutató segédletekről, az adatbázis-tájékoztatóktól mit várhat az üzleti információkat kutató felhasználó.

Az üzleti jellegű adatbázisok és más források két fő felhasználói csoportja a *hivatásos közvetítő szakemberek* (a továbbiakban: a közvetítők) köre és a *végfelhasználók* köre. Az előbbieket mások számára hivatásszerűen keresnek információkat, az utóbbiba gazdaság- és piacelemzők és -kutatók, kereskedelmi

vezetők, pénzügyi szakemberek stb. tartoznak, akik maguk keresik a számukra szükséges információkat. Mindkét csoportnak jól szerkesztett mutatókkal (indexekkel) ellátott útmutatókra, az adatbázisok közötti eligazodást segítő, azok rövid ismertetőit és leírását tartalmazó kiadványokra van szüksége. Persze az egyes csoportok ezenkívül másféle segédleteket is igényelnek.

A közvetítők elsősorban saját tudásukra és gyakorlatukra támaszkodnak, amikor az adatbázisokat kiválasztják. Többnyire akkor fordulnak nyomtatott tájékoztatókhoz, amikor saját ismeretkörükön kívül álló feladatot kell megoldaniuk; ilyenkor bizonyos időt szánnak arra, hogy kiválasszák a feladatra alkalmas leghatékonyabb, leggazdaságosabb adatbázisokat, az e célra szerkesztett útmutatók felhasználásával.

Nem ismeretes azoknak a végfelhasználóknak a száma, akik saját maguk keresnek üzleti információt online módszerrel. Úgy tűnik, hogy ez a szám állandóan nő. Egy felmérés szerint egy adatbázis-szolgáltató központhoz befutott segítségkérések mintegy fele üzleti információk keresésére vonatkozott, s ezek 72%-a az adatbázis kiválasztásához kért segítséget a szolgáltatóközpont közönségszolgálatától (Help Desk).

Feltételezve, hogy az üzleti információkat igénylő végfelhasználóknak nincs idejük az adatbázisok mélyebb tanulmányozására, tulajdonképpen egyetlen ideális útmutatóra lenne szükségük, amelynek a következő jellemzői vannak:

- ▶ az online szolgáltatások rövid bevezető ismertetése;
- ▶ az információszolgáltatók és központok jellemzése;
- ▶ bevezető az online kereshető üzleti információk világába, a rendelkezésre álló – és nem álló – információk világos leírása;
- ▶ a kulcsfontosságú üzleti adatbázisok körében az eligazodást segítő útmutató, elsősorban a használat egyszerűsége és a pénzünkért kapott érték ki-

emelésével. A végfelhasználók nem érdekeltek az alapos, kimerítő keresésben, inkább gyors választ szeretnének kapni kérdéseikre.

AZ EURÓPAI ÜZLETI ADATBÁZISOK MEGLÉVŐ TÁJÉKOZTATÓI

Az adatbázisok közötti eligazodást segítő tájékoztatók két csoportba sorolhatók:

- ▶ az üzleti információk *általános* forrásait és
- ▶ az online kereshető információk *speciális* vagy összes elemét

tartalmazó útmutatók csoportjába. A legjobbnak tartott és viszonylag friss útmutató kiadványokat a következő 12 szempont szerint értékeljük:

1. Frissesség, aktualitás.
2. A tájékoztatóban benne levő adatbázisok köre.
3. Az adatbázis-leírások teljessége.
4. Az útmutató szerkezete (formája, fejezetbeosztása, mutatói).
5. Az online szolgáltatások használatának alapismereteit tartalmazó bevezető.
6. A szolgáltatóközpontok profiljának megismertetése.
7. Eligazítás a kulcsfontosságú források területén.
8. Az adatbázisok tartalmi összefoglalója.
9. Az egyes információforrásokat értékelő jegyzet.
10. Mintarekordok.
11. A kereshető adatmezők mutatója.
12. Mintakeresések.

1. táblázat

Üzleti információforrások általános tájékoztató kiadványainak értékelése (5 = magas, ..., 1 = alacsony) és ára

Az útmutató kiadvány	Frissesség	Az adatbázisok köre	Az adatbázis-leírások teljessége	Szerkezet	Bevezető	A szolgáltatóközpontok ismertetése	Eligazítás a fő forrásokról	Az adatbázisok tartalma	Információforrás-értékelés	Mintarekordok	A kereshető adatmezők mutatója	Mintakeresések	A kiadvány ára (font)
<i>Mind Your Local Business</i>	2	2	4	3	✓	x	✓	✓	✓	x	néhány	✓	37,50
<i>Business Information Yearbook 1990/91</i>	2	3	3	3	x	✓	x	x	x	x	x	x	89,00
<i>The Source Book</i>	2	3	3	2	x	x	x	x	x	x	x	x	80,95
<i>Directory of International Sources of Business Information</i>	4	4	4	4	✓	✓	x	✓	x	x	x	x	89,00
<i>Source Guide to Mergers and Acquisitions Information</i>	4	4	3	4	x	✓	–	x	x	x	néhány	x	20,00
<i>European Company Information</i>	1	3	2	1	x	✓	–	x	x	x	x	x	50,00
<i>The European Directory of Financial Information Sources</i>	2	2	2	3	x	x	–	x	x	x	x	x	160,00

Európai üzleti információforrások általános tájékoztató

Az online forrásokat is magukban foglaló általános útmutatók egy válogatott jegyzéke az alábbi (a kiadványok bibliográfiai adatait lásd az irodalomjegyzékben):

- ▶ *Mind Your Local Business*, Eurofi plc, 1988.
- ▶ *Business Information Yearbook*, Headland Press, 1990.
- ▶ *The Source Book*, Key Note Publications, 1990.
- ▶ *Directory of International Sources of Business Information*, Pitman, 1991.
- ▶ *Source Guide to Mergers and Acquisitions Information*, London Business School Information Service, 1991.
- ▶ *European Company Information: EEC Countries*, London Business School Information Service, 1989.
- ▶ *The European Directory of Financial Information Sources*, Euromonitor Publications, 1990.

Ezeknek a forrásoknak az említett 12 szempont szerinti értékelését és árait az 1. táblázat tartalmazza.

Az egyes útmutatók rövid ismertetése

Mind Your Local Business

Brit vállalatok és gazdasági egységek információforrásainak útmutatója. Információs forrásokat és dokumentumokat, brit regionális és helyi statisztiká-

kat, névjegyzékeket, piaci, termék- és céginformációkat, valamint online adatbázisokat tartalmaz. Kitűnő online bevezetője van. Keresési példákkal és tanácsadással bőven el van látva.

Business Information Yearbook

Az Egyesült Királyság üzleti információforrásainak az előzőnél bővebb, átfogó tájékoztató kiadványa. Az üzleti információellátás trendjeit, nyomtatott forrásait, azok kiadói, az üzleti információszolgáltatások adatait, konferenciákat és tanfolyamokat, valamint az elektronikus információszolgáltatás forrásainak (online és CD-ROM) leírását tartalmazza.

The Source Book

Ugyancsak a brit információforrások útmutatója. Szerkezete hasonlít a SIC-re (Standard Industrial Classification = a brit egységes ipari osztályozási rendszer), így a gazdasági ágazatokra vonatkozó üzleti információforrások azonosítását könnyíti meg. A kiadványban csaknem valamennyi üzleti adatbázis adatai megtalálhatók.

Directory of International Sources of Business Information

Ez a kiadvány 31 ország információforrásaira terjed ki, köztük valamennyi EGK-országéra és néhány ázsiai országéra. Minden ország esetén megadja a pénzügyi intézmények címét, felsorolja a kereskedelmi és beruházási információk forrásait, gazdasági/kereskedelmi eseményeket és üzleti publikációkat. Hivatkozik továbbá különféle útmutatókra, folyóiratokra, marketingjelentésekre, európai információközvetítő cégekre (brókerekre), és az euro-információs központokra. A kiadvány fele az online üzleti adatbázisokkal foglalkozik.

Source Guide to Mergers and Acquisitions Information

A tájékoztató célja az, hogy a nem professzionális felhasználókat segítse a vállalatok tulajdonviszonyaiban bekövetkező változások információforrásainak felderítésében. A kiadvány felöleli az erre a célra alkalmas 21 adatbázist is.

European Company Information: EEC Countries

A tájékoztató az Egyesült Királyság kivételével a többi EGK-ország vállalatának információforrásaira terjed ki, köztük összeurópai szolgáltatóközpontokra, adatbázisokra és szakmai útmutató kiadványokra.

European Directory of Financial Information

Az EGK-tagországok, a skandináv országok, Ausztria és Svájc legfontosabb üzleti adatbázisainak, útmutató kiadványainak és más hivatalos forrásainak tájékoztatója. Azokra az adatbázisokra terjed ki, amelyek vállalatok pénzügyi adatait is szolgáltatják (köztük van az ismert Kompass Online).

A fenti üzleti információforrások tájékoztatói közül a *Directory of International Sources of Business In-*

formation tartalmazza a legteljesebben az üzleti adatbázisokat, s ennek szerkezete elégíti ki leginkább mind a közvetítők, mind a végfelhasználók igényeit. A *Source Guide to Mergers and Acquisitions Information* tömörségével és egyszerű használatával tűnik ki, igaz, hogy inkább az online keresőknek való. A *Mind Your Local Business* igen jó az újoncoknak, akik jobban akarnak eligazodni az online adatbázisok között.

Az európai üzleti online információforrások speciális tájékoztatói

A következő tájékoztató kiadványokat értékeljük (a bibliográfiai adatokat lásd az irodalomjegyzékben):

- ▶ *Online Business Sourcebook*, Headland Press, 1991.
- ▶ *Business Online*, John Wiley & Sons, 1989.
- ▶ *Business Line Company Information*, Euromonitor Publications, 1989.
- ▶ *Online Management and Marketing Databases*, Aslib, 1991.
- ▶ *Online Business and Company Databases*, Aslib, 1991.
- ▶ *The Instant Guide to Company Information Online*, British Library, 1991.

A 2. táblázatban láthatjuk a 12 szempont szerinti értékelésüket és árakat.

Az egyes útmutatók rövid ismertetése

Online Business Sourcebook

A tájékoztatók közül a legátfogóbb, legalaposabb és egyben a legjobban aktualizált kiadvány. Évente kétszer jelenik meg, európai és nemzetközi adatbázisokat tartalmaz. Kitűnő bevezető ismertetéssel indul, amely főleg az új felhasználók számára hasznos. Az adatbázisokat a forrás típusa szerint csoportosították (cégbeszámolók, hitelinformációk, üzleti hírek, piacutalás stb.). Az adatbázisokat részletesen ismerteti, kitűnően szerkesztett és mutatókkal jól ellátott kiadvány. A mű az üzleti online információkeresés elsődleges forrástájékoztatójaként értékelhető, valamennyi szintű kereső számára.

Business Online

A kiadvány a jól ismert, de elsősorban amerikai online üzleti adatbázisok tájékoztatója. Számos fejezete ismerteti az online keresés alapjait, az online és a CD-ROM adatbázisokat. Felöleli a cégek, az üzleti aktivitás, a piacok és ágazatok, a termékek és adózás, a gazdasági élet, a szabadalmak és védjegyek információit szolgáltató adatbázisok legfontosabb tudnivalóit.

Business Line Company Information

Az egész világ nyilvános (public) és magán- (private) cégeinek információit tartalmazó mintegy 200 adatbázist ismerteti, tájékoztat használatukról. Minden adatbázisról részletes adatokat közöl.

2. táblázat

Üzleti online információforrások speciális tájékoztató kiadványainak értékelése (5 = magas, ..., 1 = alacsony) és ára

Az útmutató kiadvány	Frissesség	Az adatbázisok köre	Az adatbázis-leírások teljessége	Szerkezet	Bevetető	A szolgáltatóközpontok ismertetése	Eligazítás a fő forrásokról	Az adatbázisok tartalma	Információforrás-értékelés	Mintarekordok	A kereshető adatmezők mutatója	Mintakeresések	A kiadvány ára (font)
<i>Online Business Sourcebook</i>	4	4	4	4	✓	✓	x	x	✓	x	x	x	119,00
<i>Business Online</i>	2	2	3	3	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	39,80
<i>Business Line Company Information</i>	1	3	4	2	x	x	x	x	x	✓	x	x	82,00
<i>Online Management and Marketing Databases 1991</i>	2	2	4	2	x	x	x	x	✓	x	néhány	x	24,00*
<i>Online Business and Company Databases 1991</i>	3	3	3	2	x	x	x	x	✓	x	x	x	24,00*
<i>The Instant Guide to Company Information Online</i>	4	3	2	3	x	x	x	✓	x	x	✓	x	35,00

* 19,00 ASLIB-tagoknak.

Online Management and Marketing Databases (ASLIB)

59 adatbázisról tájékoztató, amelyekben – többek között – városfejlesztési, üzleti lehetőségek, piacutatási információk, termékhírek, vezetés- és szervezéstudományi szakirodalom kereshető. Sajnos, a kiadvány tárgymutatót nem tartalmaz. Az adatbázisok leírása meglehetősen teljes.

Online Business and Company Databases (ASLIB)

Az előbbi útmutatónál annyival hasznosabb, hogy tárgymutatója van, és az adatbázisokat kategóriák szerint csoportosítja. Mintegy 150 céginformációs adatbázist ismertet. Mindkét ASLIB-adatbázis elsősorban európai, s azon belül brit online forrásokról ad tájékoztatást, de amerikai cégadatbázisok is szerepelnek bennük.

The Instant Guide to Company Information Online

A legújabb forrástájékoztató mű új megközelítésben tárja fel az online adatbázisokat. Azokat az európai adatbázisokat tartalmazza, amelyek céginformációkat közölnek, de azokat nem, amelyekben céghírek vagy egy bizonyos ágazat információi kereshetők. Használatához először egy táblázatot kell tanulmányozni a számba vehető adatbázisok azonosítása céljából; a táblázatban minden adatbázis kulcsadatai megvannak. Minden országról (EGK-tagországok, Ausztria, Norvégia, Svédország, Svájc) van egy-egy táblázat, ezek mellett van egy összeurópai táblázat is. Ezután lehet további részleteket meg-

tudni a kiválasztott adatbázisokról. A kiadvány hibája, hogy ugyan gyorsan ki lehet választani a legvalószínűbb adatbázisokat benne, de nem közöl elég szempontot ahhoz, hogy meg lehessen különböztetni őket egymástól valamely adott feladat szempontjai szerint. Az útmutató használata leginkább a közvetítőknek hasznos, hogy általa gyorsan emlékeztükbe idézzék az adatbázisok szerkezetét.

Az üzleti információk online forrásairól tájékoztató útmutató kiadványok csalódást okoznak. Mintarekordokat és -kereséseket alig közölnek, az egymáshoz hasonló online források összehasonlítása meglehetősen hiányos. Ezek a forrástájékoztatók inkább az online üzleti adatbázisok népszerűsítésére valók, mint a keresők részletes útmutatására, vezetésére. Adatai aktualitásánál, lefedésének átfogó voltánál és jó szerkezeténél fogva a legjobb közülük az Online Business Sourcebook.

KÖVETKEZTETÉSEK

Számos útmutató készült az európai üzleti információforrásokról, azonban kevés a friss kiadvány. Emiatt az ezeket mint naprakész segédlet használók köre is erősen korlátozott. Az egyébként jól szerkesztett tájékoztatók közül alig néhányban vannak mutatók, szerkesztők nem fordítottak kellő figyelmet arra, hogyan használják ezeket gyors tájékozódásra vagy átlapozásra. Nagyon hiányzik az alapos tárgymutató, különösen az online adatbázisok kiválasz-

tásához. A végfelhasználók számára többnyire kielégítő az ismertetés az online keresés alapjairól, de mind ők, mind a közvetítők nagyon hiányolhatják az egyes adatbázisok keresését megkönnyítő tudnivalókat, ha már sikerült a megfelelőket kiválasztaniuk (pl. a keresőmezők bemutatása, mintarekordok közlése stb. nagyon hasznos lett volna). Az értékelő összefoglalók, összehasonlítások, példakérdések és példakeresések is hiányoznak.

A Directory of International Sources of Business Information c. tájékoztató mű demonstrálja legjobban, hogy a végfelhasználóknak és a közvetítőknek szóló ismereteket, tudnivalókat hogyan lehet egy kiadványban egyesíteni. A jó adatbázis-útmutatók – bármennyire is költségesek, és bármennyire is időigényes az előállításuk – komoly mértékben járulhatnak hozzá az üzleti információforrások használatának terjesztéséhez, reklámozásához. Az adatbázis-útmutatókat gyorsan és egyszerűen kell tudni hasznosítani, úgy, hogy magas színvonalú információkhoz juttassák az érdekelteket, még hozzá tömör formában. Ezért az adatbázis-útmutatók az üzleti információforrások világitótornyai, s használatuk mindazok érdeke, akik online kereséssel foglalkoznak.

Irodalom

Az alábbiakban az üzleti információforrások tájékoztatóival foglalkozó szakirodalom válogatott bibliográfiáját közöljük (szerző, szerkesztő, ill. cím betűrendjében), benne a cikkben idézett tájékoztató kiadványok bibliográfiai adataival.

- BALL, S.: Directory of International Sources of Business Information, Pitman, London, 1991.
- Business Line Company Information, Euromonitor Publications, London, 1989.
- Commission of the European Communities, Library programme – Rationale and Background to the Community Action, Brussels, 1991.
- CUADRA, C.: Directory of Online Databases, 12. köt. 3. sz. 1991. Cuadra/Gale, Detroit, MI.
- DRENTH, H. J. – TSENG, G. M. – MORRIS, A.: Expert selection of marketing databases. = Business Information Review, 7. köt. 4. sz. 1991. p. 24–32.
- DUCKITT, P. – MAY, N.: Online Charging Policies, UK Online User Group (UKOLUG) 1988.
- DYCKMAN, L. M. – O'CONNOR, B. T.: Profiling the end-user: a study of the reference needs of end-users on Telebase System Inc.'s EasyNet. = Proceedings of the 10th National Online Meeting, p. 143–154, New York, 1989.

- EATON, J. (comp.): Source Guide to Mergers and Acquisitions Information, London Business School Information Service, London, 1991.
- European Company Information: EEC Countries (3rd Edition), London Business School Information Service, London, 1989.
- European Directory of Financial Information Sources, Euromonitor Publications, London, 1990.
- FOSTER, P. – FOSTER, A. (eds.): Online Business Sourcebook, Headland Press, Cleveland, 1991.
- MORRIS, A. – TSENG, G. M. – NEWHAM, G. H. W.: The selection of online databases and hosts – an expert system approach. = Proceedings of the 12th International Online Meeting, p. 139–148, Learned Information, Oxford, 1988.
- NEWHAM, G. H. W. – TSENG, G. M. – MORRIS, A.: Choosing a business database: the expert approach. = Business Information Review, 5. köt. 1. sz. 1988. p. 27–41.
- NICHOLAS, D. – ERBACH, G. – PANG, Y. W. – PAALMAN, K.: End-users of Online Information Systems. = British Library R&D Report 5959, Mansell Publishing, London, 1988.
- Online Databases, Key Note Report, Key Note Publications Ltd., Hampton, Middx, 1990.
- OWEN, T.: Mind Your Local Business: Where to Find and How to Use Local Economic and Business Information (2nd Edition), Eurofi plc, Newbury, Berks, 1988.
- PARKER, N.: Online Management and Marketing Databases 1991, Aslib, London.
- PARKINSON, H.: Online Business and Company Databases 1991, Aslib, London.
- SCANLAN, J. M. – DE STRIKER, U. – CONWAY FERNALD, A.: Business Online: The Professional's Guide to Electronic Information Sources, John Wiley & Sons, New York, 1989.
- SMITH, G. – CLINCH, P. (eds.): Business Information Yearbook 1990/91, Headland Press, Cleveland, 1990.
- SPENCER, N. (ed.): The Instant Guide to Company Information Online, British Library, London, 1991.
- TENOPIR, C.: Database selection tools. = Library Journal, 113. köt. 1988. p. 52–53.
- The Source Book, Key Note Publications Ltd., Hampton, Middx, 1990.

/DRENTH, H. – TSENG, G. – MORRIS, A.: Tracking British and European online business information: A guide to the guides. = Online Review, 15. köt. 6. sz. 1991. p. 355–366./

(Roboz Péter)

Bevezetés a termékinformáció problémáiba

A különféle készülékek és berendezések gyártóinak is használniuk kell más cégek által készített alkatrészeket és anyagokat. Általában csak akkor gazdaságos egy végterméket és annak összes alkatrészét azonos helyszínen előállítani, ha a piacon nem

kapható megfelelő. Az alkatrészek, feldolgozott anyagok, nyersanyagok maguk is termékek. A különféle ágazatok egymást táplálják. Jelen esetben a termékinformáció fogalma olyan termékekhez kapcsolódik, amelyek a termékánc nyersanyagainak és félkész